30.11.2020

Eduskunta
Talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Asiantuntijakuuleminen talousvaliokunnassa 2.12.2020

HE 234/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaisesta muuttamisesta

Talousvaliokunta on pyytänyt asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä 234/2020 vp eduskunnalle laiksi kuluttajasuojalain 7 luvun väliaikaisesta muuttamisesta. Kilpailu- ja kuluttajavirasto (jäljempänä KKV) esittää asiantuntijalausuntonaan seuraavaa:

KKV kannattaa markkinoinnin rajoittamista sekä tiukempaa hintasääntelyä tässä poikkeustilanteessa. Virastoa on kuultu esityksen valmisteluvaiheessa ja joitakin KKV:n täsmennysehdotuksia on huomioitu esityksessä. KKV kannattaa valittuja ratkaisuja, mutta painottaa, että pysyville tiukennuksille kuluttajaluottolainsäädäntöön on tarvetta. KKV on erikseen lausunut muun muassa 1.9.2019 voimaan tulleeseen kuluttajaluottoja koskevaan hintasääntelyyn jääneistä puutteista (mm. lausunto talousvaliokunnalle 29.11.2018, HE 230/2018 vp) sekä mainonnan sääntelyn tiukentamistarpeesta. KKV pitää tärkeänä, että uuden pysyvän ja tilapäisen sääntelyn rikkominen säädettäisiin kattavasti seuraamusmaksun piiriin.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kuluttajansuojalakia väliaikaisesti covid-19-epidemiaan liittyvän poikkeuksellisen tilanteen vuoksi. Laki vastaisi pääosin tällä hetkellä voimassa olevaa väliaikaista sääntelyä, jonka voimassaolo päättyy 31.12.2020. Esityksen mukaan säädettäisiin uudesta tilapäisestä 10 prosentin korkokatosta muihin kuin hyödykesidonnaisiin luottoihin. Uusi tilapäinen korkokatto ei koskisi ennen lain voimaantuloa tehtyjä nostoja.

Kuten nyt voimassa olevan väliaikaisen hintasääntelyn osalta KKV on huolissaan siitä, että ehdotetun tilapäisen lain voimassaolon aikana tehtäviä nostoja ei suurelta osin tulla maksamaan takaisin lain voimassaolon aikana, mutta korkoon liittyvä huojennus koskisi vain tätä aikaa. Lain voimassaolon aikana tehtävät nostot maksetaan siis takaisin suurelta osin korkeammalla korolla kuin esityksen mukaisella 10 prosentin korolla. Takaisinmaksuajat voivat tosiasiassa olla useita vuosia. Tässä poikkeustilanteessa luottoa hakevan kuluttajan voi olla erittäin vaikea arvioida takaisinmaksukykyään pidemmälle, vaikka lakiin ehdotetaankin otettavaksi varoitukset koron nousemisesta tilapäisen lain voimassaolon päättyessä.

Kuten nyt voimassa olevan väliaikaisen hintasääntelyn osalta erityisen haavoittuvia tulevatkin olemaan kuluttajat, jotka tekevät nostoja ennen 1.9.2019 solmituilta jatkuvilta luottosopimuksilta, koska 1.9.2019 voimaan tulleella lainsäädännöllä ei rajoitettu näiden luottosopimusten luottokustannuksia uusien

nostojen osalta. Näiden nostojen osalta korko voi nousta väliaikaisen lain päättymisen jälkeen 10 prosentista jopa yli 200 prosenttiin.

KKV on huolissaan siitä, että kuluttajaluottoja koskeva sääntely monimutkaistuu siten, että kuluttajien on vaikea arvioida tarjolla olevien luottojen luottokustannuksia ja niihin sovellettavaa hintasääntelyä. Sääntelykokonaisuudesta seuraa, että eri luottosopimukset ja niistä eri aikoina tehdyt nostot ovat keskenään erilaisen sääntelyn piirissä. Lisäksi yksittäinen nosto on vain tietyn aikaa väliaikaisen hintasääntelyn piirissä ja putoaa sen jälkeen eri säännösten piiriin riippuen siitä, milloin alkuperäinen jatkuva luottosopimus on solmittu. Tämä vaikeuttaa luonnollisesti myös viranomaisten mahdollisuuksia valvoa ja puuttua lainvastaisuuksiin.

Kuluttajien aseman turvaamiseksi sekä hintasääntelyn että suoramarkkinointikiellon soveltamisalan tulisi olla riittävän laaja. Sääntelyn soveltamisalaa ehdotetaan kuitenkin edelleen supistettavan suhteessa nykyiseen väliaikaiseen sääntelyyn. Esityksen mukaan suoramarkkinointikielto ei estäisi kertomasta kuluttajalle tavaraa tai muuta kulutushyödykettä markkinoitaessa tai hyödykkeen oston yhteydessä mahdollisuudesta rahoittaa kyseinen hyödyke luotolla. Voimassa olevassa väliaikaisessa säännöksessä rajaus koskee luottomahdollisuudesta kertomista yksinomaan kulutushyödykkeen oston yhteydessä. KKV toteaa, että hyödykesidonnaisten luottojen osalta suoramarkkinointikielto jäisi täten hyvin suppeaksi.

Sääntelyn vaikutusten osalta KKV tuo esille seuraavaa. Esityksessä on huomioitu nykyiseen väliaikaiseen sääntelyyn liittyvät KKV:n havainnot. Sääntelyn vaikutuksia ei kuitenkaan voida kattavasti ja luotettavasti arvioida käytettävissä olevan tiedon perusteella. Näiltä osin KKV toteaa, että käynnissä oleva positiivista luottotietorekisteriä koskeva hanke on tärkeä niiltä osin, että viranomaisilla olisi jatkossa paremmat mahdollisuudet arvioida sääntelyn vaikutuksia. Nykyisen väliaikaisen sääntelyn vaikutukset ovat olleet eri kuluttajille ja erilaisille velallisryhmille erilaisia. Tällä hetkellä vaikutuksia joudutaan arvioimaan rajoittuneiden ja epävarmojen aineistojen pohjalta. Velkatilanteen muutokseen on luultavasti vaikuttaneet muutkin tekijät kuin väliaikaisen sääntelyn voimaantulo, mutta näyttäisi siltä, että sääntely on osaltaan vaikuttanut joidenkin kuluttajien nykyiseen velkatilanteeseen kohentavasti ja joidenkin tilanteeseen heikentävästi. Pidemmän aikavälin vaikutuksia ongelmia aiheuttavan velkaantumisen kannalta on vielä haastavampi arvioida.

Paula Hannula
ryhmäpäällikkö